

Stenkastning i glashus

I Läkartidningen 46/97 tar Wulf Becker och Stephan Rössner den »debattglade» Uffe Ravnskov i örat, »en debattglad gossen Ruda, som samtidigt passar på att puffa för sin egen bok», för att denne satt i gång en röt månadsdebatt om fett i kosten [1]. Att Stephan Rössner tycks vara minst lika angelägen som Ravnskov att synas i pressen vet varje läsare av Läkartidningen eller andra periodika. Vem som är mest angelägen att göra reklam för sina alster kan också diskuteras, likaså om vem som oftast kan få gehör för sin egen käpphäst, vare sig den är fett i kosten eller fett på bålen.

Att det blev en röt månadsdebatt av Ravnskovs DN-artikel hänger – som Becker och Rössner framhåller – mer på mediernas behov av att vid nyhetstorka driva vissa linjer när en fråga väckts än på de intresserade forskare – Uffe Ravnskov och Staffan Lindeberg, kliniskt verksamma kolleger – som påpekat vissa intressanta fakta i nyligen publicerade vetenskapliga skrifter.

Vad är för övrigt »selektivt extrastraderade ur materialet» annat än ett försök att utnyttja fakta i en väl utförd studie för att förmedla ytterligare kunskap? Är det inte just »medelålders rökande män

med ett högt fettintag i kosten» som utgör den grupp alla är intresserade av att hjälpa till ett längre liv?

Men hur är det med den viktiga sakfrågan? Becker och Rössner hänvisar till »myndigheter och experter», två kategorier som inte minst de som arbetar med kritisk analys av publicerade arbeten, lärt sig att inte lita på. Andy Oxman, verksam inom Cochrane Collaboration, är en av dem som har visat att uttalanden av experter inte alls har samma relevans som kritiska, strukturerade granskningar av den vetenskapliga litteraturen.

När det gäller den av Becker och Rössner väckta sakfrågan väntar vi fortfarande på att någon vetenskaplig studie – som håller för kritisk granskning – visar att fett i kosten hos människor skulle ha något att göra med äderförkalkning eller hjärtsjukdom. Men Rössner kanske har någon sådan i skrivbordslådan?

Det är annars inte länge sedan som den amerikanska »Health professionals study» [2] konkluderade att

»These data do not support the strong association between intake of saturated fat and risk of coronary heart disease suggested by international comparisons.»

»The results of multivariate analyses, indicated that fiber is more strongly related to risk of coronary disease than intake of saturated fat or cholesterol, and that this largely accounts for the observed association with saturated fat.»

25-årsuppföljningen av »Seven countries Study» har också blivit klar på att den tidigare så självklara relationen mellan fett i kosten, serumkolesterolvärde och död i hjärtinfarkt inte längre håller [3].

Hur vore det med litet ödmjukhet?

Lars Werkö
professor, Stockholm

Referenser

1. Becker W, Rössner S. Näringslära i röt månaden Läkartidningen 1997; 94: 4259-60.
2. Ascherio A, Rimm EB, Giovannucci EL, Spiegelman D, Stampfer M, Willett WC. Dietary fat and risk of coronary heart disease in men: cohort follow up in the United States. BMJ 1996; 313: 84-90.
3. Verschuren WM, Jacobs DR, Bloemberg BPM, Kromhout D, Menotti A, Aravanis C et al. Serum total cholesterol and long-term coronary heart disease mortality in different cultures. Twentyfive year follow up of seven countries study. JAMA 1995; 274: 131-6.

Replik:

En Don Quijotes kamp mot mediala väderkvarnar

Lars Werkö efterlyser mera ödmjukhet från oss båda i debatten om fettets farlighet. Werkö börjar med några festliga rundpallar om exhibitionistiska tendenser hos en av oss, vilket inte har med sakfrågan att göra men sedan närmar han sig det egentliga problemet: Ravnskov refererade i somras en undersökning om fettintag hos finska högriskmän och tolkade den på sitt sätt, vilket medierna omedelbart nappade på och vidarebefordrade. Huvudförfattaren Pirjo Pietinen tillbakavisade omgående tolkningen i Helsingin Sanomat, medan svenska kostexperter ej fick komma till tals i Dagens Nyheter.

Medial detaljfokusering

Den intressanta frågan här är naturligtvis inte – och därom är Lars Werkö och vi helt överens – om fett är farligt eller ej, utan gäller den mediala detaljfokuseringen på ett komplicerat tolk-

ningsproblem. I själva sakfrågan finns vetenskapliga påståenden i båda riktningar. Av Werkös referens till Verschuren 1995 framgår t ex ej att fettdata inte redovisas i denna artikel, som däremot refererar till studier som tyder på att andra kostfaktorer (antioxidanter m fl) kan förklara påträffade skillnader. I vidare bearbetning av detta material från Seven countries finner denna grupp efter kemisk analys av kosterna ett samband mellan intaget av mättat fett, enstaka mättade fettsyror och vissa transfetter med dels serumkolesterol, dels koronardödliggheit [1]. Debatten om vad som är sant i sakfrågan torde således bölja vidare och vi avvaktar (ödmjukt!) nya inlägg.

När Willett-gruppen från Boston nyligen publicerade nya data i New England Journal of Medicine om fettintag hos 80 000 kvinnor [2], skriver TT: Åt gärna mycket fett. Artikeln visade i själva ver-

ket att hjärtsjukdom kunde reduceras mera om mättat fett byttes mot omättat än om det totala fettintaget sänktes.

Ödmjukt inser vi att ibland är forskarnas ambition att värna nutritionella sanningar en Don Quijotes kamp mot mediala väderkvarnar. Vi tror Lars Werkö håller med oss.

Wulf Becker

med dr, Livsmedelsverket, Uppsala
Stephan Rössner
professor, överviktsenheten,
Huddinge sjukhus

Referenser

1. Kromhout D, Menotti A, Bloemberg B et al. Dietary saturated and trans fatty acids and cholesterol and 25-year mortality from coronary heart disease: The Seven Countries Study. Prev Medicine 1995; 24: 308-15.
2. Hu FB, Stampfer MJ, Manson JA, Rimm E, Colditz GA, Rosner BA et al. Dietary fat intake and the risk of coronary heart disease in women. New Engl J Med 1997; 337: 1491-9.